

Брюксел, 19.12.2018 г.
COM(2018) 816 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Европейски структурни и инвестиционни фондове, 2014—2020 г. Обобщаващ
доклад от 2018 г. за годишните доклади относно изпълнението на програмите за
периода 2014—2017 г.**

Европейски структурни и инвестиционни фондове, 2014—2020 г.
Обобщаващ доклад от 2018 г. за годишните доклади относно изпълнението на
програмите за периода 2014—2017 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на европейските структурни и инвестиционни („ЕСИ“) фондове е насърчаването на трайна социално-икономическа конвергенция, устойчивост и териториално сближаване. ЕСИ фондовете са най-големият източник на подпомагане от ЕС за ключови нуждаещи се от инвестиции области, попадащи в политическите приоритети на Комисията, ръководена от г-н Юнкер. Като подпомагат създаването на работни места и растежа, инвестициите в цифровия единен пазар и енергийния съюз, укрепването на единния пазар и икономическото управление, инвестициите са отговор на потребностите на реалната икономика и подкрепят структурната промяна и реформите, определени посредством процеса на европейския семестър.

В настоящия доклад е представен третият годишен преглед на изпълнението на над 530-те (национални и регионални) програми със споделено управление въз основа на годишните доклади по програмите, получени в средата на 2018 г.¹ По-специално в него е обобщена наличната информация за изпълнението, която обхваща прилагането от 2014 до 2017 г.²

След средносрочния преглед на Многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г. и техническата корекция на brutния вътрешен продукт (БВП) през 2017 г. дялът на ЕС от бюджета на ЕСИ фондовете се е увеличил с 6 милиарда евро, достигайки общо 460 милиарда евро. С подобни увеличения в националното съфинансиране общите планирани инвестиции са се увеличили с 9 милиарда евро до общо 647 милиарда евро.

До края на 2017 г. в Европа са били избрани над 1,7 милиона проекта, възлизащи на общ инвестиционен обем от 338 милиарда евро, или 53 % от общата планирана сума. Стойността на избраните само през 2017 г. проекти е била 158 милиарда евро, най-голямото годишно увеличение досега. Това ясно показва, че държавите членки превръщат инвестиционните планове в конкретни проекти за постигане на устойчиви социални икономически ползи.

Инвестициите се развиват добре в много от тематичните области, определени като приоритети на ЕС. Например в областта на малките и средните предприятия (МСП) по проекти са били разпределени 55 % от общите планирани инвестиции. Макар че равнището на подбор на инвестиции по някои теми е по-ниско от общото средно равнище, разликите в процентите на подбор са намалели. Например, процентите на подбор на действия в областта на климата и инвестициите в цифровата икономика са се подобрили до края на 2017 г. По-скорошните доклади по програмите по линия на политиката на сближаване показват все така силен напредък при подбора на проекти до 30 септември 2018 г., като 67 % от средствата са разпределени по проектите. Това е увеличение от 66 милиарда евро за 9 месеца, с което общите подобрени инвестиции са надвишили 400 милиарда евро.

¹ Както се изисква по член 53 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 за общоприложимите разпоредби.

² С настоящия доклад се допълва докладът относно бюджетното изпълнение на ЕСИ фондовете.
http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/AnalysisBudgImplem_ESIF_2017_EN.pdf

Отчетените общи разходи по избраните проекти са били близо 96 милиарда евро до края на 2017 г., като темпът на усвояване се е ускорил, а разходите са се увеличили повече от два пъти за 12 месеца. До края на 2017 г. 16 % от общите налични средства за периода са били изплатени на държавите членки от бюджета на ЕС. (Те са достигнали 23 % до края на октомври 2018 г.) Предвид това обстоятелство, изпълнението на програмите за развитие на селските райони напредва. До есента на 2018 г. подпомогнатите по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) бенефициери са получили над 33,8 милиарда евро, което представлява почти 33 % от общия финансов пакет за програмния период.

Данните за общото изпълнение, докладвани до края на 2017 г., сочат, че:

- 1 милион предприятия са получили подкрепа за подобряване на своята производителност и растеж или за създаване на работни места;
- 15,3 милиона души са подпомогнати в търсенето на работа, обучение или образование или са се възползвали от мерки за социално приобщаване;
- 15 % от общата селскостопанска площ са обхванати от свързани с климата и околната среда действия с цел подобряване на биологичното разнообразие и управлението на почвите и водите.

В раздел 2 по-долу е представен преглед на напредъка при изпълнението до края на 2017 г. В раздел 3 е представен по-подробно напредъкът по ключова тематична област. В раздел 4 е представено обобщение на проведените досега оценки от държавите членки.

2. ПРЕГЛЕД НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО

За да съвпадне с момента на настоящия доклад, **платформата за свободно достъпни данни за ЕСИ фондовете³** е била актуализирана по начин, който да показва обема на финансирането за избраните проекти и прогнозите и постиженията по общите показатели, докладвани по програмите в техните годишни доклади за 2018 г. Данните са налични по държава членка, програма, тема и ЕСИ фонд. Платформата показва последно отчетените стойности, които може да се различават от наличните данни при завършването на настоящия текст.

2.1. Преглед на финансовия напредък

През 2017 г. **общите инвестиции, планирани** по линия на ЕСИ фондовете, са претърпели няколко промени, довели до нетно увеличение. Средносрочният преглед на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г. е довел до увеличение в разпределението за инициативата за младежка заетост (ИМЗ) (вж. каре 2). Техническа корекция въз основа на преизчисляване на разпределението на финансови средства по линия на политиката на сближаване е довело до нетно увеличение в бюджетите на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския социален фонд (ЕСФ). По линия на ЕЗФРСР са били извършени още няколко трансфера на национално равнище от стълб 1 на общата селскостопанска политика (ОСП) към програмите за развитие на селските райони.

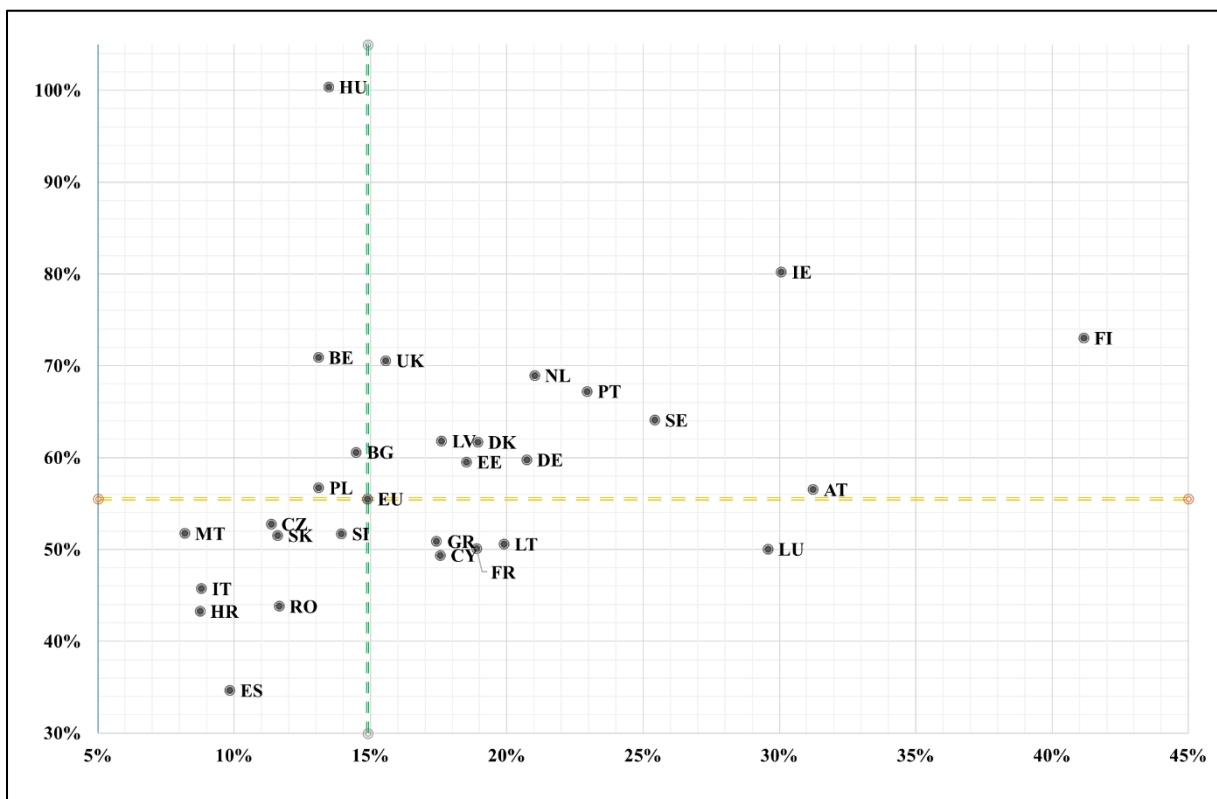
³ Платформа за свободно достъпни данни за ЕСИ фондовете: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

В своите годишни доклади за 2018 г. държавите членки отчитат увеличение в **разпределението на финансови средства за избрани проекти**. Общият размер на финансирането за избраните за подпомагане проекти е бил **338 милиарда евро, което се равнява на 53 % от общия размер на предвидените инвестиции за периода 2014—2020 г.** Приносът на ЕС за избраните проекти се оценява на 240 милиарда евро. Този общ процент на подбор на проекти е сравним със същия период от предишния програмен период.

В приложения 1.1. и 1.2 е показано разпределението на финансовите средства за избраните проекти по фондове съответно към края на 2017 г. и до есента на 2018 г. В приложения 2.1 и 2.2 са представени същите финансови данни по държава членка. (През 9-те месеца след края на 2017 г. общият обем на финансиране по линия на политиката на сближаване на избраните проекти се увеличи с 66 милиарда евро до есента на 2018 г., достигайки 67 % от планираните инвестиции.)

От сравнението на тези моментни състояния с предходни години е очевидно, че тенденциите при изпълнението са динамични. До есента на 2018 г. като цяло е имало по-хомогенни проценти на подбор на проектите по различните тематични цели. Забавянията при процентите на подбор от по-ранни периоди по някои теми и някои държави членки обаче все още се забелязват в по-ниските от средното разходи. На графиката по-долу е показана висока степен на различия в процентите на подбор и на разходи по държава членка в края на 2017 г. в сравнение със средните стойности за ЕСИ фондовете.

Диаграма: ЕСИ фондове: диаграма на разсейването на процентите на подбор и на разходи през 2017 г.

Източник: Платформа за свободно достъпни данни за ЕСИ фондовете, Европейска комисия
 Бележки Вертикална ос = % на подбор; Горизонтална ос = % на разходи

Тази графика показва, че високият процент на подбор не означава автоматично своевременно усвояване на разходите. Те ще се материализират по-бавно за проекти, които все още не са планирани или възложени, в случаите, когато голямата част от проектите са многогодишни или ако проектите все още са твърде ранен етап.

От гледна точка на **плащанията от бюджета на ЕС** на държавите членки до края на 2017 г. са били изплатени общо 75 милиарда евро (16 % от общата планирана сума, включително плащания за предварително финансиране и междинни плащания на деклариран разход). Регулаторните разпоредби за периода 2014—2020 г. (напр. правилото „N+3“, нивото на предварително финансиране) са осигурили ограничени стимули на държавите членки да насърчават бързо начало на изпълнението. Въпреки ниското равнище на изпълнение като цяло, отмяната на поети задължения по правилото „N+3“ през 2017 г. е била извършена само за няколко програми, приети през 2014 г. Общо са отменени поети задължения само за 30 милиона евро по програми по линия на политиката на сближаване. Правилото за отмяна на поети задължения следва обаче да насърчава финансова дисциплина през 2018 г. При голям брой програми по линия на ЕСИ фондовете, приети през 2015 г., ще трябва рязко да се ускори декларирането на разходи.

2.2. Напредък по постигането на целите на програмите

Годишните доклади за 2018 г. предоставят информация относно напредъка по целите на програмите. До края на 2017 г. държавите членки и регионите са избрали около 1,7 милиона проекта, които обхващат както големи инфраструктурни инвестиции, така и подпомагане на земеделски стопанства.

Фонд	Кумулативни проекти, избрани до края на 2017 г.
ЕФРР	160 000
ЕЗФРСР ⁴	1 000 000
ЕСФ/ИМЗ	505 000
Кохезионен фонд	8 600
ЕФМДР	18 500
Общо	1 692 100

Основните данни за изпълнението, отчетени от тези проекти до края на 2017 г. за общите показатели, са:

- 1 милион предприятия ще се ползват от избрани проекти (50 % от целта), като вече е приключило предоставянето на подкрепа за 450 000 предприятия⁵;
- 15 милиона участници са получили подпомагане по проекти, финансирани от ЕСФ и ИМЗ;
- 1 милион проекта досега са подпомогнати с цел подобряване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор и предприятията в селските райони и с цел създаване и запазване на работни места в селските райони;
- 26 милиона хектара земеделска земя или 15 % от използваната земеделска площ („ИЗП“) са избрани за подпомагане за управление на земите с цел по-добро опазване на биологичното разнообразие;
- 56 % от цялото население на селските райони (163 милиона жители) са включени в над 2 700 избрани местни групи за действие (МГД) в рамките на LEADER по линия на ЕЗФРСР;
- от 368-те избрани местни инициативни рибарски групи (МИРГ) 70 % са функционирали.

Акцентът на програмите за 2014—2020 г. върху обосновката за интервенция и върху по-широкото използване на специфични за фонда общи показатели води до по-строго и съгласувано докладване на изпълнението. Докладите за програмите от 2018 г. в повечето случаи представляват много по-богат източник на информация относно

⁴ Този брой се отнася само до проекти от инвестиционен тип. Броят на проектите от неинвестиционен тип, подпомогнати от ЕЗФРСР, е 2 664 000.

⁵ Всички ЕСИ фондове са насочени към подпомагане на предприятия. Избраните проекти ще подпомагат (или вече са подпомогнали), 598 000 предприятия по ЕФРР, 162 400 микро-, малки и средни предприятия по ЕСФ и 248 600 селскостопански предприятия по ЕЗФРСР (подпомогнати 106 600 млади земеделски стопани и инвестиции във физически активи в 142 000 земеделски стопанства).

изпълнението от гледна точка на общите показатели, отколкото при предишни години. Като цяло докладваните стойности показват достоверна връзка между целите и стойностите на показателите от избраните проекти. При откриване на несъответствия в докладването те се разрешават с помощта на програмите. Процесът на проверка на качеството на годишните доклади доведе до поправка на някои грешки в докладването. Комисията очаква, че оставащите недостатъци могат да бъдат елиминирани чрез подобро докладване по програмите и/или увеличаване на целите.

Постигането на увереност относно докладваните на Комисията данни за изпълнението е ключово за разпределянето на резервния фонд за изпълнение през 2019 г. Още през 2017 г. Комисията и националните одитни органи са започнали да проверяват въведените системи и докладваните към съответния момент данни. Целенасочените одити на системата са акцентирали върху управлението и докладването на данните за изпълнението от органите по програмите. Повечето извършени досега одити от Комисията са довели до положителна цялостна оценка на надеждността на тестваните системи, с изключение на няколко програми, за които са установени сериозни системни недостатъци или сериозни неточности в данните. Резултатите от одита на Комисията ще бъдат допълнени с работата на националните одитни органи, за която ще бъдат представени данни в годишните им контролни доклади през февруари 2019 г.

3. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО КЛЮЧОВИ ТЕМИ

Настоящият доклад съдържа преглед на напредъка при изпълнението на повече от 530 програми по линия на ЕСИ фондовете от 2014 до 2017 г. по отношение на размера на финансиране на избраните проекти и напредъка по възлагането и постигането на общите показатели за крайния продукт и за резултатите. Източникът на тези данни е съдържанието на годишните доклади по програмите от 2018 г.

В приложенията е представен преглед на размера на финансирането и процента избрани проекти, отчетени по тематична цел и държави членки, считано от края на 2017 г. до есента на 2018 г. за ЕСИ фондовете. По отношение на показателите в настоящия доклад се обобщават постиженията по общите показатели за всеки фонд и очаквания принос от избраните проекти. Предоставени са и примери за вече подпомогнати проекти.

3.1. Научни изследвания и иновации, информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и конкурентоспособност на МСП

Като цяло за подпомагане в тази област са планирани инвестиции от около 184 милиарда евро, най-вече от ЕФРР и ЕЗФРСР. До края на 2017 г. са били избрани възлизащи на около 51 % от тази сума проекти (над 97 милиарда евро⁶) с приблизително 13 % или 24 милиарда евро докладвани разходи.

3.1.1. Научни изследвания и иновации⁷

34-те милиарда евро, разпределени за специфични **проекти за научни изследвания и иновации** по линия на ЕФРР и ЕЗФРСР, представляват 51 % от общата сума,

⁶ Част от избраните проекти в категория „множество тематични цели“ попадат в тази област — вж. приложение 1.1.

⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>

планирана за 2014—2020 г. Докладваните разходи са възлизали едва на 8 % от тази обща сума.

До края на 2017 г. е прогнозирано 43 500 предприятия да се възползват от избрани схеми на ЕФРР, насърчаващи сътрудничество с научноизследователски институти (69 % от целта), като вече са били завършени 7 000 дейности за сътрудничество. Предвидено е от инвестициите в подобряване на инфраструктурата за научноизследователска дейност и иновации да се възползват 71 500 научни изследователи (55 % от целта), 15 000 от които вече имат такъв достъп. Наблюдението на подкрепата за нови продукти (включително и услуги) също показва важен напредък с 35 450 целеви продукти от типа „новост за дружеството“ в избрани операции (55 % от целта), 3 700 от които вече са завършени.

Финансирането по линия на ЕЗФРСР на избрани проекти е възлизило на 8 милиарда евро в края на 2017 г. В областта на научните изследвания и иновациите Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селското стопанство се превръща в ефективно средство за иновации, като обединява земеделски стопани, научни изследователи, консултанти и предприятия в 3 097 проекта за практически иновации. Тези проекти имат важен потенциал за създаване на иновативни решения за постигане на по-интелигентно, по-ефективно и по-устойчиво земеделско стопанство. Резултатите от тези проекти се споделят в платформата на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост, което дава много нови идеи и вдъхновение за земеделската общност. До края на 2017 г. са били стартирани 667 интерактивни проекта за иновации (21 % от целта).

- *В Чешката република във втория етап от проекта за устойчива енергетика SUSEN с подкрепата на ЕФРР е било финансирано инсталирането на технологични инструменти в център за научноизследователска и развойна дейност в областта на устойчивата енергетика. Работата в центъра акцентира главно върху използването на йонизиращо лъчение и ядрена енергетика. Центърът осигурява 128 работни места, а около 55 студенти и дипломирани студенти също участват в дейностите всяка година.*
- *В курсовете за цифрово обучение, организирани от Ländliches Fortbildungsinstitut (LFI), част от Австрийската селскостопанска камара, са участвали 10 000 земеделски стопани. Онлайн курсовете са спестили безброй часове в пътуване до образователния център и свързаното с това въздействие върху околната среда. По линия на ЕЗФРСР се съфинансират 196 000 евро от общата цена на проекта от 245 000 евро.*

3.1.2. Цифрова икономика

Към края на 2017 г. са разпределени приблизително 9,8 милиона евро за проекти от **темите за цифровата икономика** (48 % от общите планирани инвестиции). Изборът на проекти показва важно подобрене през 2017 г. Разходите — в размер на 5 % от общите планирани разходи — продължават да изостават спрямо средните за ЕС поради бавния старт на изпълнението по тази тема.

Подборът на подпомагани по линия на ЕФРР проекти за предоставяне на подобрен ширококолов достъп вече отбелязва значителен напредък, като се очаква от него да се възползват 4,3 милиона домакинства (30 % от целта), въпреки че благодарение на изпълнените проекти достъп вече имат едва 227 000 домакинства. Поради късно осъществения подбор и дългите срокове на изпълнение вероятността целта да бъде постигната ще стане по-ясна едва на по-късен етап. От гледна точка на подобряването на използването и ангажирането на информационните технологии в електронната

търговия от подобранияте проекти вече са се възползвали 16 000 предприятия (19 % от целта).

Подкрепата по линия на ЕЗФРСР има за цел да се подобри достъпът до ИКТ услуги и инфраструктура за 18 милиона души, живеещи в селски райони. Това се постига чрез 4 400 инвестиционни проекта. Досега 36 % от заделяните средства за подобряване на ИКТ услугите в селските райони са разпределени за проекти, като от подобренияте услуги вече се възползват 1 255 000 души, живеещи в селски райони (7 % от съответната целева стойност).

- *В рамките на проект RO-NET се предоставя широколенов достъп за живеещите в 783 от 2 268 населени места в Румъния, определени като „бели райони“, където няма достъп до мрежата. С проекта се осигурява широколенов достъп за около 400 000 души, 8 500 предприятия и 2 800 публични институции. Общите инвестиционни разходи по проекта са 67 милиона евро, като приносът на ЕФРР е 46 милиона евро.*
- *По линия на ЕЗФРСР беше подпомогната мрежа от социални и здравни специалисти в региона на Южна Карелия (Финландия) за създаването на информационна система за управление на рисковете у дома в селските райони. Благодарение на комбинацията от социални и цифрови компоненти проектът постигна успех. Подкрепата по линия на ЕЗФРСР е възлизала на 122 000 евро от общ бюджет в размер на 290 000 евро.*

3.1.3. Подобряване на конкурентоспособността на МСП

Конкурентоспособността на МСП е приоритет по програмите на ЕФРР, ЕЗФРСР и ЕФМДР. До края на 2017 г. са били отпуснати 53 милиарда евро под формата на подкрепа от ЕС (55 % от общите планирани инвестиции). С разходите, надвишаващи 17 милиарда евро, което представлява 18 % от общите планирани разходи, напредъкът в предоставянето на инвестиции надвишава средното ниво.

По линия на ЕФРР се подкрепя широк набор от мерки, насочени към специфичните нужди на МСП. Ключовите цели включват създаване на работни места, подпомагане на стартиращи предприятия, разрастване на производителността, подкрепа на интернационализацията и засилена търговия и предоставяне на достъп до финансиране. С вече отпуснатото финансиране ще се подпомогнат:

- 427 000 МСП (52 % от целта); подкрепата за 127 000 МСП вече е предоставена;
- 280 000 работни места, които се очаква да бъдат създадени директно в целевите предприятия (67 % от целта); 42 000 работни места вече са създадени;
- създаването на стартиращи предприятия: 74 000 стартиращи предприятия са подпомогнати по линия на избрани проекти (46 % от целта); подкрепата за 19 400 МСП вече е предоставена.

По линия на ЕЗФРСР се подпомагат решения за насърчаване на предприемачеството и заетостта в земеделските предприятия и предприятията в селските райони и за подобряване на икономическата им жизнеспособност и устойчивост. До края на 2017 г.

- повече от 112 000 земеделски стопанства са получили инвестиционна подкрепа за подпомагане на реструктурирането и модернизацията и за постигане на повишаване на производителността (25 % от целта), а са били поети задължения за повече от 49 % от разпределения бюджет за подпомагане на стартиращи предприятия и подкрепа за инвестиции в неселскостопански дейности в селските райони;

- подкрепа за създаване на предприятия са получили 51 000 млади земеделски стопани, които внасят нова енергия и имат потенциала да се възползват от пълните предимства на технологиите от гледна точка на засилена производителност и устойчивост;
- Подкрепа са получили 125 200 земеделски стопанства под формата на инструменти за управление на риска с цел намаляване на несигурността за бъдещето, която може да накърни конкурентоспособността на земеделските стопани;
- Били са подпомогнати 57 200 земеделски стопанства за участие в схеми за качество.

По линия на ЕФМДР 62 % от избраните до края на 2017 г. проекти акцентират върху развитието на МСП.

- *Хърватия предоставя на местните МСП важен достъп до финансиране с финансови инструменти, подпомагани по линия на ЕФРР. С подкрепата от ЕС в размер на 280 милиона евро и националното публично и частно участие в същия размер се очаква да бъдат стимулирани над 1 милиард евро инвестиции от предприятията. Подкрепа вече са получили над 1 200 МСП в размер на около 150 милиона евро.*
- *В Естония млад земеделски стопанин е използвал финансиране по линия на ЕЗФРСР за реновиране на обора чрез поставяне на нова система за хранене и повече места за доене, наред с по-ефективна система за обработване на тора с цел да отговори на увеличаващите се потребности на производството. В резултат на инвестицията печалбата на стопанството вече се е удвоила, а хуманното отношение към животните, както и условията на работа значително са се подобрили. Финансирането по линия на ЕЗФРСР е възлизало на 184 000 евро от общия бюджет в размер на 600 000 евро.*
- *В Нидерландия по линия на ЕФМДР е било подпомогнато първото в държавата стопанство за аквакултури калкан, където успешно са излюпени калкани от собствените животни за разплод на стопанството в полутърговски мащаб. Следващата стъпка е производството на копеподи, ротатории и водорасли, за да създадат фураж за риба на място, като осигуряват най-високото качество и рентабилност с устойчив и проследим производствен цикъл.*

3.2. Нисковъглеродна икономика, изменение на климата, околна среда, транспортни и енергийни мрежи

ЕСИ фондовете са инвестирали повече от 264 милиарда евро в областите на устойчивото развитие. В края на 2017 г. повече от 142 милиарда евро са били вече разпределени към конкретни проекти, което представлява 54 % от общите планирани инвестиции от ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР и ЕФМДР⁸. Отчетени са приблизително 50 милиарда евро разходи, което представлява средно 19 % с големи разлики по тематична цел.

⁸ ЕСФ допринася за постигане на целите за устойчиво развитие (т.е. екологичните умения), особено чрез вторичните цели за подпомагане съгласно тематични цели 8 и 10.

Каре 1: Интегриране на действията в областта на климата в ЕСИ фондовете

В периода 2014—2020 г. е планирано 25 % от всички ЕСИ фондове да бъдат изразходвани за проекти с цели за действия в областта на климата. Това носи значителен принос за амбицията за разпределяне на най-малко 20 % от бюджета на ЕС за тези цели. За изчисляването на подкрепата за борба с изменението на климата от всеки фонд се прилага специфична методология⁹. Методологиите определят специфични категории на подкрепа, които допринасят за действията в областта на климата, с тежест 0 %, 40 % или 100 %. Всички ЕСИ фондове допринасят положително за действията в областта на климата, но в различна степен, като ЕФРР и ЕЗФРСР осигуряват най-голям принос в абсолютно изражение.

Програмираните и разпределените за проекти за действия в областта на климата суми са описани в приложение 3. Разпределените за цели в областта на изменението на климата суми значително са се увеличили през 2017 г. с ускоряването на изпълнението на програмата. По линия на ЕФРР и Кохезионния фонд тези суми са се удвоили през последната година; дялът им от общите разпределени по проекти суми обаче остава малко под планираното. ЕСФ надвишава планираното разпределение за цели по отношение на климата.

3.2.1. Икономика с ниски емисии на въглероден двуокис

Във връзка с приоритетите по отношение на икономиката с ниски емисии на въглероден двуокис са били разпределени 28 милиарда евро (45 % от планираните инвестиции) с разходи в размер на 4,6 милиарда евро (7 %). Макар процентът на подбор да се е подобрил и вече да се доближава до средния, ниските разходи отразяват бавното първоначално равнище на одобрение на проекти и предизвикателствата, свързани с разширяването на инвестиционните дейности в някои от специфичните инвестиционни теми, като например енергийната ефективност.

Прогнозите за очакваните постижения от инвестициите в енергетика и ниски въглеродни емисии чрез избраните проекти са се подобрили:

- относно енергията от възобновяеми източници избраните до края на 2017 г. проекти имат за цел инсталирането на капацитет от 6 300 мегавата (80 % от целта), като досега са инсталирани 590 MW;
- избрани са проекти за реновиране на 330 000 домакинства с цел подобряване на енергийните характеристики (39 % от целта); 84 000 от ремонтите са изпълнени до края на 2017 г.;
- от гледна точка на целта за икономии на енергия в публични сгради е планирано чрез избраните проекти да бъдат спестени повече от 3 теравата/часа енергия (59 % от целта).

Подкрепата по линия на ЕЗФРСР включва инвестиционни мерки, мерки за управление на земята, както и трансфер на знания и консултации. До края на 2017 г. са завършени 75 % от действията, насочени към поглъщане на въглерод и опазване на селскостопански и горски площи, с което са постигнати 73 % от съответната цел. Били са одобрени 16,6 % от проектите в областта на енергията от възобновяеми източници.

- *С изграждането на два нови газопровода с обща дължина 59 км и на станция за съгъстяване на природен газ е била модернизирана газопреносната система в Долносилезко воеводство в Полша. На обхванатата от инвестициите площ живеят около 3 милиона души, които вече ползват сигурни, устойчиви, конкурентни и достъпни енергийни доставки. В изграждането на газопроводите и станцията за съгъстяване са инвестирани повече от 20 милиона евро, от които 9 милиона по линия на ЕФРР.*

⁹ Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014 на Комисията от 7 март 2014 г. (ОВ L 69, 8.3.2014 г., стр. 65).

- С предоставената от ЕЗФРСР подкрепа в мандра, разположена в района на Валония, Белгия, е била инсталирана станция за производство на биогаз от 33 kW, която произвежда възобновяема енергия от тор. Главното постижение е използването на зелена енергия за електричество в стопанството главно по време на процеса на доене, който е напълно автоматизиран и много енергоемък. Общата стойност на инвестицията е била 222 000 евро, 16 000 от които са били финансирани от ЕЗФРСР.

3.2.2. Адаптиране към изменението на климата и предотвратяване на рисковете

Във връзка с адаптирането към изменението на климата и предотвратяването на **рискове** са били избрани проекти на обща стойност 24 милиарда евро (58 % от общо планираните) с разходи около 14 милиарда евро (33 %).

По-специално два общи показателя по линия на ЕФРР са предназначени за установяване на напредъка в намаляването на свързаните с климата рискове чрез мерки за адаптиране. До края на 2017 г.

- 17,5 милиона души ще се възползват от подобрени мерки за защита от наводнения;
- 19 милиона души ще се възползват от избрани мерки за защита от горски пожари.

И двете цифри надвишават поставените цели¹⁰; това показва явен напредък в преодоляването на рисковете, свързани с изменението на климата.

В селските райони ЕЗФРСР предоставя подкрепа за съхраняване и засилване на биоразнообразието, подобряване на управлението на водите и почвите и намаляване на емисиите парникови газове и амоняк от селскостопанското производство. Минимум 30 % от всяка програма за развитие на селските райони са заделени за действия от полза за околната среда и смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него. Реалните суми, разпределени от държавите членки по проекти в тази област, далеч надвишават този минимум, като средно за ЕС са разпределени 57,6 % за мерки за околната среда и климата.

- Португалският институт за морето и атмосферата (IPMA) е разработил и инсталирал метеорологичен радар в автономния регион Мадейра. Той ще даде възможност за метеорологичен надзор, както и за подобряване и оптимизиране на настоящите метеорологични модели, което ще допринесе за създаване на стабилна платформа от данни за технически и научни цели, която е от жизненоважна необходимост за адаптиране към изменението на климата. Общите инвестиции са възлезли на 3,4 милиона евро, като общото участие на Кохезионния фонд е 3,1 милиона евро.
- В Словакия подкрепа от ЕЗФРСР се използва за изграждането на воден резервоар, който ще спомогне за борба със зачестяващите случаи на екстремни метеорологични условия, като например обилни дъждове и горски пожари, причинени от изменението на климата. Насочването на малките водни потоци допринася за биоразнообразието, поглъщането на въглерод и адаптирането към изменението на климата. Резервоарът допринася за устойчиво управление на горите, тъй като предотвратява ерозията на почвите и задържа вода в горите. Общият бюджет на проекта е 530 000 EUR, като ЕЗФРСР предоставя 397 000 EUR.

¹⁰ Търси се решение на проблемите, свързани с последователното използване на тези показатели при определянето на цели и изключването на двойното отчитане.

3.2.3. Околна среда и ресурсна ефективност

Във връзка с приоритетите в областта на околната среда и ресурсната ефективност, по проектите са били разпределени 45 милиарда евро (52 % от общите планирани инвестиции), а разходите са в размер около 19 милиарда евро (22 %).

След първоначалното забавяне при подбора вече е избран проект за изграждане на капацитет за рециклиране от 1,8 милиона тона (34 % от целта). Постига се добър напредък и при подбора на проекти за подобряване на третирането на отпадни води за 14,5 милиона души (85 % от целта) и подобряване на снабдяването с вода за 7,3 милиона души (58 % от целта).

По линия на ЕЗФРСР са били подпомогнати проекти за подобряване на биоразнообразието, обхващащи 26 милиона хектара селскостопанска площ (87 % от целта). Общо 40 % от общата селскостопанска площ е обхваната от действия, свързани с климата и с околната среда, включително площта с природни ограничения. Освен това е предвидено 18 % от земеделската земя в ЕС да стане предмет на изискванията за управление, свързани с биоразнообразието, 15 % от земеделската земя да бъде предмет на по-добро управление на почвите, а 15 % — на по-добро управление на водите. Значителен напредък е постигнат и по целта за обхващане на 3,3 % селскостопанска земя с договори за управление, предназначени за намаляване на емисиите парникови газове и амоняк; вече са обхванати почти 2 %. Също така е постигнат добър напредък по отношение на животинските единици, нуждаещи се от инвестиции, които да спомогнат за намаляването на емисиите парникови газове и амоняк, като 33 % от целевия брой вече е достигнат.

Около 24 % от всички проекти, избрани за подпомагане от ЕФМДР до края на 2017 г., насърчават ресурсната ефективност и опазването на околната среда. Повечето от тези проекти имат за цел защита и възстановяване на морското биоразнообразие чрез значително увеличаване на физическия контрол при разтоварването на суша и намаляване на обема на нежелания улов, като по този начин допринасят за изпълнението на общата политика в областта на рибарството.

- *България е въвела своя първи финансов инструмент, подпомогнат по линия на политиката на сближаване, за сектора на водите и отпадните води. С помощта на финансирането 16 регионални оператора в сферата на водоснабдяването ще могат да обновят своите съоръжения за водоснабдяване и пречистване на води, в т.ч отпадни води. Очаква се тази схема да генерира инвестиции в размер до 230 милиона евро с цел предоставяне на качествена услуга на гражданите, а 115 милиона евро са предоставени от Кохезионния фонд.*
- *В Швеция са създадени влажни зони в селскостопанския сектор като начин за намаляване на изтичането на хранителни вещества във водоемите. Проектът ще спомогне за увеличаване на биологичното разнообразие, а чрез контролиране на водния поток влажната зона може при необходимост да се използва за съхраняване на вода за напояване. Подкрепата по линия на ЕЗФРСР е била 26 000 евро от общия бюджет в размер на 64 000 евро.*

3.2.4. Стратегически мрежи

В областта на инвестициите в стратегическите мрежи са планирани значителни инвестиции в трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T) и други транспортни инвестиции по ЕФРР и Кохезионния фонд. Общите избрани проекти до края на 2017 г. са били на стойност 44 милиарда евро (62 % от общо планираните), а равнището на разходите е било 12 милиарда евро (17 %).

Сред показателите за транспорта е отчетен важен напредък по отношение на избраните железопътни и сухопътни проекти:

- реконструирани са 2 700 км железопътни линии, включително по трансевропейската транспортна мрежа (45 % от целта); досега изпълнените проекти обхващат едва 5 % от целта.
- реконструирани са 7 500 км пътища (75 % от целта), 690 км от които по трансевропейската транспортна мрежа (90 % от целта). Реконструкцията на пътища по трансевропейската транспортна мрежа е обхванала 300 км (30 %) от целта).

• *В Гърция по железопътната ос Атина — Солун между Титорея и Домокос е завършено изграждането на 106 км електрифицирана високоскоростна железопътна линия с двоен коловоз. В резултат на това пътниците могат да пътуват от Атина до Солун за 3,5 часа, което прави железопътната връзка конкурентоспособна. ЕФРР, Кохезионният фонд и Механизмът за свързване на Европа (MCE) допринесоха с почти 1 милиард евро.*

3.3. Заетост, социално приобщаване и образование

За тази област са планирани над 172 милиарда евро, състоящи се от главно от средства по линия на ЕСФ, но също и от инвестиции, предоставени от ЕФРР, ЕЗФРСР и ЕФМДР. Към края на 2017 г. са били избрани проекти с прогнозна стойност приблизително 85 милиарда евро, които представляват почти 50 % от планираното общо разпределение. Общите разходи са били близо 23 милиарда евро или 13 % от общо планираните.

В общо изражение програмите по линия на ЕСФ и ИМЗ вече са довели до следните постижения:

- 15,3 милиона подпомогнати участници, включително 7,9 милиона безработни и 4,9 неактивни участници;
- 2,8 милиона подпомогнати дългосрочно безработни участници;
- сред всички участници 1,4 милиона са получили заетост, 1,9 милиона са получили квалификация, а 870 000 участници са започнали образование или обучение благодарение на помощ от ЕСФ или ИМЗ.

Сред тези участници 46 % са нискоквалифицирани; 16 % са били имигранти, имали са чуждестранен произход или са били от малцинства (включително маргинализирани общества, като например ромите).

Удвояването на броя участници по линия на ЕСФ и ИМЗ от края на 2016 г. ясно показва рязко ускоряване при изпълнението на проекти на място.

3.3.1. Заетост

Според оценките до края на 2017 г. са били разпределени 30 милиарда евро за проекти в областта на качествената заетост и устойчивите работни места, главно по линия на ЕСФ и ИМЗ, което представлява 51 % от планираните 60 милиарда евро. До края на 2017 г. в рамките на целта за заетост е постигнато следното:

- 7,4 милиона участници са били подпомогнати;

- 722 000 участници са получили квалификация;
- 1,1 милиона участници са получили заетост, включително самостоятелна заетост.

Чрез инвестициите в тази област се постигат добри резултати с изключение на инвестициите, свързани с модернизацията на институциите на пазара на труда, за които процентът на подбор на проекти до края на 2017 г. все още е бил под 20 %.

До края на 2017 г. над 246 милиона евро са били изразходвани по линия на ЕЗФРСР за заетост в селското стопанство и селските райони, за насърчаване на социалното приобщаване и за подпомагане на ученето през целия живот и професионалното обучение в областта на селското и горското стопанство.

Около 11 % от всички проекти, избрани за подпомагане от ЕФМДР до края на 2017 г., насърчават устойчивата заетост и качествените работни места и подкрепят трудовата мобилност. По-голямата част от тези проекти имат за цел да насърчават развитието на човешкия капитал, а също и социалния диалог и изграждането на мрежи.

- *В Люксембург финансираната от ЕСФ проект „Fit4Entrepreneurship“ е насочен към 200 търсещи работа лица, които желаят да започнат собствен бизнес. Под управлението на Търговската камара (Chambre de Commerce), публичната служба по заетостта и Занаятчийската камара (Chambre des Métiers) той включва анализ на предприемаческите умения, програма за обучение, индивидуална подкрепа от предприемачи и подпомагане след реализацията.*
- *За да се запази традиционната екстензивна паша на овцете и едрия рогат добитък, правителството на Андалусия (Испания) е създадо пилотна програма за обучение по скотовъдство. В рамките на проекта е предоставено обучение на 100 ученици при подготовката им за професионална реализация в сферата на скотовъдството. След обучението 60 % от участниците са започнали професионална дейност в сферата на говедовъдството. Участието на ЕЗФРСР е било 34 000 евро от общите разходи по проекта в размер на 38 000 евро.*

Каре 2: Инициатива за младежка заетост (ИМЗ)

ИМЗ продължи да предоставя важна подкрепа чрез финансиране на младите хора в допустимите държави членки. До края на 2017 г. приблизително 7 милиарда евро са били разпределени на 162 000 проекта, което представлява 67 % от планираните 10,3 милиарда евро. Декларираните от бенефициерите разходи са достигнали 31 % (3,2 милиарда евро) от общите разпределени за ИМЗ средства, което показва стабилни темпове на изпълнението по места. По време на този период 2,4 милиона млади хора са били подпомогнати от Инициативата за младежка заетост. 1,5 милиона участници са завършили интервенцията по ИМЗ, а 776 000 участници са получили обучение/образование, квалификация или заетост, включително самостоятелна.

През 2017 г. в контекста на средносрочния преглед на МФР съзакондателите на ЕС се договориха за увеличаване на ресурсите на ИМЗ, като се обхване остатъкът от програмния период (2017—2020 г.). Специално разпределените за ИМЗ средства бяха увеличени с 1,2 милиарда евро, разпределени в рамките на 4 години между 11-те държави членки, които все още отговарят на изискванията за подпомагане. Впоследствие държавите членки измениха своите оперативни програми и споразумения за партньорство до края на 2017 г., за да отразят увеличението и за да отговорят адекватно на подкрепата от ЕСФ.

В контекста на бюджетната процедура за 2018 г. през ноември 2018 г. съзакондателите се договориха за допълнително предварително осигуряване на средства за новата ИМЗ чрез увеличаване на поемането на бюджетни задължения за 2018 г. и намаляване на тези за 2020 г., с което общата сума за 2018 г. от 116 милиона евро ще се увеличи до 350 милиона евро. При необходимост съответните 11 държави членки отново ще изменят своите програмни документи, за да отразят предварителното осигуряване на средства.

- В Гърция се провеждат секторни програми за обучение в сътрудничество с бизнес сдружения за повишаване на уменията и пригодността за заетост на безработните лица на възраст между 18 и 24 години. Програмите, осигуряващи до 15 000 места, са насочени към сектори с висок потенциал за растеж, включително ИКТ, търговия за износ, търговия на дребно и логистика. Те обхващат 120 часа теоретично и 260 часа практическо обучение, пет индивидуални консултации и издаване на сертификат за квалификация. Бизнес сдруженията отговарят за избора на доставчици на теоретично обучение и за намирането на стажове в дружества за провеждането на практическия компонент.

3.3.2. Социално приобщаване

Според оценките, до края на 2017 г. по проекти за социално приобщаване са били разпределени 30 милиарда евро, които представляват 46 % от планираните 63,7 милиарда евро, финансирани главно по програми по линия на ЕСФ и чрез подпомагане от ЕФРР за здравни и социални инфраструктури. По тази цел:

- 3,3 милиона участници са били подпомогнати;
- 220 000 участници са получили заетост, включително самостоятелна заетост;
- 152 000 участници са получили квалификация;
- 164 000 неактивни участници са започнали да търсят работа;
- 42,5 милиона граждани вече се очаква да се възползват от подкрепата на ЕФРР, разпределена за модернизирани здравни системи.

През 2017 г. са се увеличили инвестициите в социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като например ромите. Инвестициите в областта на социалното предприемачество и воденото от общностите местно развитие обаче все още изостават.

В селските райони по линия на ЕЗФРСР се подпомагат местни стратегии за развитие, които насърчават социалното приобщаване, намаляването на бедността и насърчаването на икономическото развитие в рамките на подхода LEADER. Досега 58 % от живеещите в селските райони лица (които представляват около 111 % от целта) са обхванати от над 3 400 стратегии за местно развитие, изпълнени от местни групи за действие (МГД), които са се възползвали от 18 % от наличните публични средства.

- Проектът по ЕСФ „Second Chance School“ („Втори шанс за образование“) в Хихон, Испания предлага на уязвими млади хора (нискоквалифицирани, напуснали преждевременно училище, хора без подкрепа в обществото или от семейството, лица със здравословни проблеми и др.) практически и специализирани обучения, акцентирани върху умения и способности, за да им помогнат да се реинтегрират/останат в образованието или да си намерят работа. Между 2009 г. и 2017 г. участваха 1 400 души.
- В Люксембург проект „World city“ („Град на света“) е подпомогнал организирането на летни дейности за деца на възраст между 7 и 12 години, които живеят в област Miselerland. Тематичният акцент е бил върху културното многообразие, насърчаването на общи нагласи и ценности, които стимулират „живота заедно“. Около 300 деца от региона са участвали всеки ден, като средно 10 % от тях са били деца на бежанци. Проектът е бил финансиран по линия на ЕЗФРСР — LEADER с 223 000 евро.
- Два нови центъра за здравни и социални услуги в Моленбек и Cureghet, Брюксел (Белгия) (подкрепа в размер на 3,7 милиона евро от ЕФРР) предоставят интегрирани социални услуги, услуги в областта на психичното здраве и първични здравни услуги за местното население. Поставен е специален акцент върху достъпността за уязвимите групи, включително мигрантите. Екип разработва програма за мобилен достъп с „Medibus“.

3.3.3. Образование

Според оценките, до края на 2017 г. за проекти, свързани с образование и професионално обучение, са били разпределени 25 милиарда евро, които представляват 52 % от планираните 49 милиарда евро, финансирани главно по програми по линия на ЕСФ и подпомагане от ЕФРР за образователна инфраструктура. Разходите са възлизали на близо 6 милиарда евро (13 % от общо планираните). По тази цел:

- 4,5 милиона участници са били подпомогнати;
- 1 милион участници са получили квалификация;
- 583 000 участници са получили образование или обучение;
- 1,8 милиона ученици (26 % от целта) следва да се ползват от проекти по линия на ЕФРР за инвестиции в училищна инфраструктура;

Инвестициите в тази област постигат напредък, като процентът на подбор на проекти достига 52 %. От гледна точка както на процентите на подбор проекти, така и на равнището на изпълнение, най-добре развито е изпълнението на дейностите в сферата на професионалното образование и обучение.

- В Латвия целта на един от финансираните по линия на ЕСФ проекти е да се увеличи броят квалифицирани ученици, участващи в професионално образование и обучение (ПОО), чрез участие в учене в процеса на работа (WBL) и практики (или стажове) в предприятия. До май 2018 г. участие са взели 1 400 предприятия, 34 заведения за професионално образование и 2 900 учащи в ПОО, 640 от които са били ученици по WBL, а 2 275 участници са били стажанти.
- В Оланд (Финландия), финансираният по линия на ЕСФ проект „Welcome! — Välkommen in!“ (Добре дошли! — Välkommen in!) има за цел да се увеличи компетентността и знанията по електронна търговия в сектора на услугите, за да се подобри качеството на обслужване на

клиенти и да се подпомогнат предприятията да отговарят на предизвикателствата на глобалната конкуренция в търговията на дребно. Общо 472 души от 100 предприятия са взели участие в проекта, с който са осигурени повече от 8000 часа обучение. През 2017 г. продажбите на участващите предприятия са били със 75 % по-високи в сравнение с 2015 г.

- В Бавария (Германия) с подкрепа от ЕФРР е бил изграден образователен център чрез преобразуване на офис сграда, който осигурява 250 допълнителни места за семинари върху площ от 1 100 квадратни метра. Осъвремененият център за обучение ще играе важна роля за изграждането на квалификацията и уменията на бъдещите квалифицирани работници.

3.4. Укрепване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация

Според оценките, до края на 2017 г. за проекти за укрепване на институционалния капацитет и реформи в тази област са разпределени приблизително 3 милиарда евро, които представляват 48 % от планираните 6,4 милиарда евро (главно по програми по линия на ЕСФ с подпомагане от ЕФРР в Естония, Италия, Румъния и по програми от Interreg.). Разходите на място са възлезали на близо 370 милиона евро (6 % от общо планираните). По тази цел:

- 117 000 участници са били подпомогнати по ЕСФ;
- 734 проекта, насочени към публични администрации или публични услуги на национално, регионално или местно равнище, са подпомогнати от ЕСФ.

До една трета от подпомогнатите проекти акцентират върху цифровизацията. Други ключови теми са насочени към предоставянето на услуги, общо обучение, системата на държавната служба и управлението на човешки ресурси, както и към организацията и управлението на правителството. Подкрепата за публичните администрации в държавите членки се използва главно на национално равнище, като само малка част се предоставя на регионално и местно равнище.

Изостава изпълнението на проекти, насочени към изграждане на капацитета на заинтересовани страни, които предоставят образование, учене през целия живот, обучение и заетост и социални услуги (1 % от декларираните разходи). Причините за забавянето се различават между държавите членки и включват промени, засягащи изпълнението, или трудности, свързани с иновативните или сложните характеристики на интервенцията.

- В България с проект по линия на ЕСФ, изпълняван от Национален институт на правосъдието (НИП), се подпомага качествено професионално обучение с цел подобряване на ефективността на съдебната власт. Общо 5 600 магистрати и служители от съдилищата и разследващите органи са преминали курсовете за обучение на НИП през 2017 г. Новите елементи по проектите включват разработването на регионални и електронни обучения, тематични обучения, адаптирани към специфични регионални нужди, и предоставяне на междуинституционално сътрудничество и „партньорство за знание“.

- В Литва проект по линия на ЕСФ има за цел увеличаване на ефективността на възлагането на обществени поръчки чрез намаляване на възможностите за корупция. С планираните действия ще се повишат осведомеността и компетентностите на персонала в Службата за обществени поръчки и други възлагащи организации и ще бъде изготвена съпътстваща документация (насоки и др.) относно методологията за възлагане на обществени поръчки. Ще се организират обучения на представители на възлагащите организации, както и конференции в различни литовски институции.

3.5. Напредък при прилагането на финансови инструменти (ФИ)

Годишните доклади за 2018 г. включват подробни данни за финансовите инструменти (ФИ) към края на 2017 г. за 24 държави членки. Като цяло напредъкът е задоволителен, като в споразуменията за финансиране са поети задължения за 13,5 милиарда евро, което представлява 65 % от индикативно разпределените средства главно от ЕФРР. От сумите, за които са поети задължения, 1,5 милиарда евро (11 %) вече са били отпуснати на крайните получатели, като разликите между държавите членки са значителни. По-подробно изложение е поместено в обобщените данни, публикувани от Комисията.

3.6. Териториално и градско развитие

През 2014—2020 г. около 32 милиарда евро ще бъдат разпределени за интегрирано териториално развитие и устойчиво градско развитие. Изпълнението на тези стратегии, първоначално бавно, вече набира скорост. По линия на фондовете в рамките на политиката на сближаване около 10,7 милиарда евро са били разпределени за проекти, което представлява 33 % от планираното разпределение. Въпреки че подборът на проекти вече напредва сравнително добре, разходите все още изостават, като равнището им е едва 1 милиард евро (3,2 % от общо планираните) до края на 2017 г.

Избраните стратегии за интегрирано развитие, които са от полза главно за социалното интегриране, обхващат население от 39 милиона граждани (87 % от целта). От гледна точка на строителните работи чрез избраните проекти за реновиране на сгради и жилищни единици ще бъдат постигнати 50 % от планираните цели, като прогнозите са за реновиране на 1,1 милиона квадратни метра и 10 500 жилищни единици. Над 21 милиона квадратни метра градско отворено пространство (73 % от целта) се реновират с цел подобряване на качеството на живота и сигурността в градските райони.

3.7. Interreg

До края на 2017 г. финансираните от ЕФРР програми по Interreg в обхвата на целта за териториално сътрудничество са генерирали финансиране с обем от 7,1 милиарда евро по избраните проекти (57 % от общия планиран бюджет, макар че равнището на разходите на място все още е ниско (5 % от общия планиран бюджет).

Данните за физическия напредък по линия на Interreg¹¹ са включени в обобщените показатели по ключовите теми за инвестиции по-горе, както в информацията, поместена на платформата за свободно достъпни данни.

4. НАПРЕДЪК ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРОГРАМИТЕ

В законодателството за програмния период 2014—2020 г. е подчертана нуждата от оценяване на приноса за постигането на растеж, устойчиво развитие и създаване на работни места по програмите по линия на ЕСИ фондовете. С програмите се определят цели, които са специфични и отговарят на търсената промяна в определени области. Оценките са от съществено значение, за да се установи дали тези промени са осъществени и какъв е приносът на програмите.

¹¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/TC>

В работния документ на службите на Комисията е обобщена работата по оценяването, извършвана от 2016 г. Разгледани са малко на брой оценки, насочени главно към процеса на изпълнение и напредъка към постигането на определените цели. Тези оценки в общи линии показват по-ясна структура на оценяването и по-подходяща наличност и използване на данните, отколкото преди.

За периода 2014—2020 г. все още е твърде рано да се оценят резултатите и въздействията на програмите поради ограничения брой завършени проекти. Началото на оценките на въздействието, които поради същността си се извършват по-късно в програмния цикъл, е вероятно да бъде забавяно, когато изпълнението е било по-бавно от очакването в определени държави членки или тематични цели.

От друга страна много национални оценки, извършени през 2017—2018 г., са били с акцент върху програмите през 2007—2013 г. и са предимно оценки на въздействието. Като цяло резултатите от оценките на въздействието, свързани и с двата програмни периода, могат да се считат за надеждни само за ограничен брой от оценките, което подчертава необходимостта от подобряване на качеството на извършената работа.

Актуализираният анализ на преразгледаните национални планове за оценка, получени от Комисията до юни 2018 г., показва, че все още има някои недостатъци, свързани с необходимите умения, методите, които трябва да се използват, и необходимите данни.

Според плановете за оценка се очаква през 2018—2019 г. броят на завършените оценки значително да се увеличи. Това се отнася главно за оценките на изпълнението, както и за оценките, ориентирани към процесите. Предвидено е близо половината от оценките на въздействието да се извършат едва след 2020 г., когато се очаква да бъдат реализирани резултатите по програмите.

В работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад, са описани и различните направления в дейността на Комисията, чрез които тя се стреми да подпомага работата на държавите членки (изграждане на мрежи, ориентирани, бюра за помощ и др.), както и извършваните от Комисията дейности за оценка.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Програмите по ЕСИ фондовете са важен инвестиционен инструмент на Европейския съюз, като тази политика осигурява ползи за всеки регион в Европейския съюз. Вече наличните доказателства от финансовото изпълнение и от общите показатели за постиженията и резултатите дават по-пълна представа за напредъка по изпълнението, отколкото в който и да е предишен период.

Важен напредък е бил постигнат през 2017 г. по цялостното изпълнение на програмите, съфинансирани от ЕСИ фондовете. Процентът на подбор на проекти почти се е удвоил в сравнение с края на 2016 г., като е надвишил 52 % от общото финансиране. Равнището на генерираните от проектите разходи също е започнал да нараства, както и стойностите на показателите за крайния продукт и резултатите по програмите, свързани с важни социални и икономически ползи. Ускорението продължи и през 2018 г., като процентът на подбор на проекти по линия на фондовете в рамките на политиката на сближаване достигна 67 % до 30 септември 2018 г.

Картината на прилагането, изградена въз основа на годишните доклади по програмите, е разнообразна както между регионите, така и между държавите членки, и различните

инвестиционни теми. Въз основа на натрупания опит Комисията очаква равнището на изпълнение за инвестиционните разходи и постигането на крайни продукти и резултати да продължи да се увеличава през 2019 г. Чрез предстоящия преглед на изпълнението през 2019 г. допълнително ще се стимулира равнището на усвояване на разходи по ЕСИ фондовете от гледна точка на постигането на целите на програмите.

С течение на времето напредъкът по изпълнението на ЕСИ фондовете в крайна сметка ще осигури основа за провеждането на оценки на въздействието. За започването, завършването и предоставянето на резултатите от редица оценки в държавите членки обаче ще бъде необходимо известно време.

Що се отнася до бъдещето, за края на 2018 г. са определени важни финансови цели (правилото „N+3“). Има риск конкретни програми да загубят финансирането от ЕС.

Цикълът на докладване през следващата година ще включва всеобхватни доклади по програмите до юни 2019 г., както и национални доклади за напредъка до края на август 2019 г. Тези доклади ще осигурят количествен и качествен преглед на изпълнението на инвестиционните цели. Те ще обхващат редица важни въпроси. По-специално държавите членки ще докладват относно финансовите и физическите етапни цели съгласно рамката на изпълнението, като данните ще се използват за резервния фонд за изпълнение през 2019 г. Докладите ще бъдат синтезирани от Комисията в стратегически доклад до края на 2019 г.